

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Cdo/46/2020
Identifikačné číslo spisu:	7196899520
Dátum vydania rozhodnutia:	24.08.2022
Meno a priezvisko:	JUDr. Gabriela Klenková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:7196899520.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne Židovská náboženská obec Košice, so sídlom v Košiciach, Zvonárska 5, IČO: 31 304 311, zastúpenej Mgr. Marcelom Fandákom, LL.M., advokátom v Košiciach, Kováčska 40, proti žalovanému mestu Košice, so sídlom v Košiciach, Trieda SNP 48/A, IČO: 00 691 135, zastúpenému JUDr. Vladimírom Vrábeľom, advokátom v Košiciach, Hlavná 68, IČO: 17 081 483, o vydanie nehnuteľnosti, vedenom na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 19C/13/1996, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 27. augusta 2019 sp. zn. 5Co/310/2018, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalobkyňa je p o v i n n á zaplatiť žalovanému náhradu trov dovolacieho konania, o výške ktorej rozhodne súd prvej inštancie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice I (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom č. k. 19C/13/1996 -1529 z 12. januára 2017 zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala, aby súd uložil žalovanému povinnosť vydať jej nehnuteľnosti - budovu súpisné č. XXXX, postavenú na parcele č. XXX, ako aj parcelu č. XXX - zastavané plochy s výmerou XXXX m², parcelu č. XXX - ostatné plochy s výmerou XXXX m², parcelu č. XXX/X - zastavané plochy s výmerou XXX m², parcelu č. XXX/X - zastavané plochy s výmerou XX m² a parcelu č. XXX s výmerou XXXX m², všetky zapísané na liste vlastníctva (ďalej len „LV“) č. XXXXX, k. ú. G. - Z.. Žalovanému priznal náhradu trov konania v rozsahu 100%.

2. Právne vec posúdil v súlade s ustanoveniami § 1 ods. 1 a 2, § 2 ods. 1, § 3 ods.1, § 4 ods. 1 až 3, § 5 ods. 1 až 3, § 6 a § 7 ods. 1 písm. b) zákona č. 282/1993 Z. z. o zmiernení niektorých majetkových krívd spôsobených cirkvám a náboženským spoločnostiam (ďalej len „zákon č. 282/1993 Z. z.“), § 4 ods. 1, 3 a 4, § 10 ods.1, § 13 ods. 1, § 18 ods. 1, § 19 ods. 1a, § 22 ods. 1 a 2 zákona č. 308/1991 Zb. o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností. Na základe výsledkov vykonaného dokazovania ustálil, že žalobkyňa jednoznačne nepreukázala aktívnu legitimáciu v spore a tiež na podanie výzvy na vydanie predmetných nehnuteľností. Uviedol, že nadobudnutie vlastníckeho

práva vydržaním bolo možné podľa stredného Občianskeho zákonníka (zákona č. 141/1950 Sb.), ktorý inštitút bol zrušený zákonom č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník a opätovne zavedený do právneho poriadku novelou vykonanou zákonom č. 131/1982 Zb. účinnou od 1. apríla 1983. Vydržanie vlastníckeho práva ku všetkým pozemkom (poľnohospodárskej, či ornej pôde), a to aj štátom, resp. právnickou osobou, umožnila až novela Občianskeho zákonníka vykonaná zákonom č. 509/1991 Zb. s účinnosťou od 1. januára 1992. K právnomu názoru vyplývajúcejmu z rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolač súd“) sp. zn. 3 Cdo 80/01 z 30. októbra 2001, týkajúceho sa započítania oprávnenej držby pre účely vydržania pred 1. januárom 1992, súd prvej inštancie poukázal na to, že uvedené bolo možné aplikovať aj voči subjektom, ktoré do tej doby nemohli nadobudnúť vlastnícke právo vydržaním, hoci boli oprávnenými držiteľmi. Z uvedeného dôvodu teda ustálil, že bolo možné započítať oprávnenú držbu štátu pred 1. januárom 1992, ktorá v zmysle § 132a Občianskeho zákonníka v znení účinnom do 1. januára 1992 nevyklúčovala z práva držby žiadny subjekt. Štát sa ujal držby predmetných nehnuteľností na základe kúpnej zmluvy uzavretej 11. októbra 1955, ktorá bola zapísaná na základe povolenia súdu z 30. apríla 1956 v pozemkovej knihe a odvtedy ich štát užíval nepretržite, nerušene a v dobrej viere ako vlastné až do doručenia výzvy žalobkyne z 23. septembra 1994, t. j. po započítaní jeho držby po dobu viac ako 10 rokov pred 1. januárom 1992, preto došlo k 1. januáru 1992 k splneniu všetkých podmienok vydržania v prospech štátu, resp. žalovaného (jeho právneho nástupcu), na ktorého prešlo vlastníctvo.

3. Vo vzťahu k žalobnému návrhu o vydanie nehnuteľností následne uviedol, že predmetom posúdenia súdom bola realizácia zásadnej prestavby podľa občiansko-právnych predpisov, ktorá najmä v rokoch 1957-1963 v sebe zahŕňala nielen prestavbu vo forme vykonanej prístavby, ale aj samotnú prestavbu pôvodného objektu synagógy podľa budúceho účelového a funkčného využitia. Súd prvej inštancie považoval za preukázané, že v prípade stavby Domu umenia nešlo iba o zmenu pôvodnej stavby - synagógy, ale o zásadnú prestavbu, ktorou vznikla nová stavba s rozsahom takmer dvojnásobným oproti pôvodnej synagóge a tým došlo aj k strate pôvodného stavebnotechnického charakteru a k zmene účelového určenia budovy. Konštatoval, že predmetom vydania veci v konaní môžu byť iba veci pôvodné, ktoré v právnom zmysle existujú a zachovali si pôvodný charakter, a nie iné nové veci. Nová vec - stavba Dom umenia bola vybudovaná na základe lokálneho programu bývalého Krajského národného výboru v Košiciach, ktorého účelom bolo riešenie potreby doplnenia kultúrnej vybavenosti v Košiciach. Táto stavba ako vec v právnom zmysle je jeden samostatný, nerozlučiteľný, vzájomne prepojený multifunkčný kultúrno-spoločenský celok nielen z hľadiska technického, architektonického, ale predovšetkým funkčného a účelového, ktorý slúži širokej verejnosti na kultúrne, spoločenské a iné verejnoprospešné účely a činnosti. Nie je pôvodnou, ale je inou novou vecou, ktorá podľa ustanovení Občianskeho zákonníka nemôže byť predmetom vydania. Reálnym rozdelením veci a oddelením súčasti (bývalej synagógy) od hlavnej veci by došlo k znehodnoteniu veci hodnotovo, funkčne, účelovo a esteticky. Stavba Dom umenia slúži nielen na symfonické koncerty v koncertnej sále a komornú hudbu v malej koncertnej sále v časti prístavby novostavby, ale aj na estrády, plesy, prednášky, výstavy a iné kultúrno-spoločenské podujatia v časti prístavby novostavby. Zdôraznil, že žalobkyňa nebola a nie je vlastníkom veci Domu umenia vzniknutej spojením dvoch objektov do jedného celku, v ktorom sú účelovo a funkčne vzájomne prepojené a závislé oba objekty jednej stavby ako novej veci v právnom zmysle, a to novovybudovaného objektu kultúrnospoločenskej sály a objektu koncertnej sály, ktorý vznikol zásadnou rekonštrukciou pôvodného objektu (podstatná zmena a prestavba stavebných konštrukcií k účelu vytvorenia profesionálneho akustického ozvučenia priestoru). Od roku 1963 stavba Dom umenia tvorí jeden nový architektonický stavebnotechnický a prevádzkový (funkčný) komplex ako jediný ucelený objekt so samostatnou funkciou nielen do vnútra komplexu, ale aj vo vzťahu k okoliu, či k vonkajším pomerom. Výstavbou Domu umenia v rámci zásadnej prestavby pôvodná stavba synagógy stratila svoju identitu (charakter stavby) a je iba súčasťou stavby Domu umenia.

4. Súd prvej inštancie zároveň poukázal na svedecké výpovede L. G. a L. V. R. z ktorých vyplynulo, že v dôsledku vykonanej prestavby a prístavby došlo k obmene viac ako 50% prvkov dlhodobej životnosti celej stavby Domu umenia. Zo záverov statického posudku L. F. a L. N. vyplýva, že vzhľadom na rozsah prestavby nie je možné stavbu vrátiť do pôvodného stavu. S pôvodnými konštrukčnými prvkami spolupôsobia nové konštrukčné prvky a vytvárajú jeden konštrukčný celok.

Akékoľvek búracie práce v interiéri by mohli narušiť stabilitu nosných prvkov aj celého pôvodného objektu modlitebne. Podľa názoru súdu prvej inštancie akýmkoľvek zásahom smerujúcim k rozdeleniu, či oddeleniu súčasti (bývalého objektu synagógy) od hlavnej veci (Domu umenia) by došlo k znehodnoteniu veci. Z uvedených dôvodov žalobu v časti vydania stavby zamietol. V závere konštatoval, že vzhľadom na § 7 ods. 1 písm. b/ zákona č. 282/1993 Z. z. nemohol vyhovieť ani žalobe v časti o vydanie pozemkov, keďže ide o pozemky po prevode do vlastníctva štátu zastavané stavbou - Dom umenia, ktorá slúži pre zariadenia kultúry a susediace pozemky. Vzhľadom na dostatočne zistený skutkový stav potrebný pre rozhodnutie vo veci samej, už súd prvej inštancie ďalšie navrhnuté dôkazy nevykonal a rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania odôvodnil právne ust. § 255 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“).

5. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 27. augusta 2019 sp. zn. 5Co/310/2018 rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 387 ods. 1 a 2 CSP potvrdil. Žalovanému priznal náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

6. Odvolací súd sa stotožnil so skutkovými a právnymi závermi súdu prvej inštancie uvedenými v napadnutom rozsudku, ako aj s podstatnou časťou jeho odôvodnenia. Nesúhlasil s právnym záverom súdu prvej inštancie uvedeným v bode 46 odôvodnenia, týkajúcim sa nedostatočného preukázania aktívnej legitímácie žalobkyne v spore. K tomu uviedol, že z predložených listín v prílohe podania žalobkyne zo 6. apríla 2016 (v spise na č.l. 1280- 1281, 1282 a 1284-1292), vyhotovených v rokoch 1947-1949 jednoznačne a nepochybne vyplýva záver, že Ústredný zväz židovských náboženských obcí na Slovensku v Bratislave považoval za právnu nástupkyňu židovských náboženských obcí pôsobiacich pred 2. svetovou vojnou v Košiciach iba žalobkyňa.

7. Za nesprávny považoval odvolací súd aj záver súdu prvej inštancie uvedený v bode 50 v poslednej vete odôvodnenia rozhodnutia a to, že k 1. januáru 1992 došlo k splneniu všetkých zákonných podmienok vydržania v prospech štátu, resp. žalovaného, na ktoré následne prešlo vlastníctvo, lebo žalované v podaní z 28. augusta 2013 (v spise na č. l. 955) tvrdilo, že splnilo aj podmienku nadobudnutia nehnuteľností z titulu vydržania, a to z dôvodu, na ktorý žalobkyňa poukázala v časti D 4 bod. 8 posledná veta odvolania, s ktorým sa odvolací súd stotožnil.

8. K žalobnému návrhu o vydanie nehnuteľnosti (stavby) uviedol, že predmetom vydania je sakrálna stavba a ustálená rozhodovacia prax vyjadrená v rozhodnutiach najvyššieho súdu, na ktoré poukázal súd prvej inštancie a strany sporu sa netýkali vydania sakrálnej stavby, pričom na rozhodnutia Najvyššieho súdu Českej republiky nemožno prihliadať. Preto bolo potrebné dôsledne vychádzať iba zo záväzného právneho názoru vyplývajúceho z uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 88/2009 z 31. mája 2010, vydaného v tomto spore. Odvolací súd sa stotožnil so zisteným skutkovým stavom, s právnym posúdením, ako aj s odôvodnením uvedeným súdom prvej inštancie v bode 108 vo vzťahu k žalobe o vydanie stavby. Na zdôraznenie správnosti doplnil, že skutočnosť, či došlo, alebo nedošlo k zmene charakteru stavby je potrebné hodnotiť nielen z hľadiska, či sa rekonštrukcia týkala prvkov dlhodobej životnosti (nosných konštrukčných prvkov), a či stavebné vyhotovenie (stavebnotechnický charakter a architektonický ráz) zostalo zachované, ale aj to na aký účel stavba slúžila a či na ten účel by mohla slúžiť aj po vykonanej prestavbe - rekonštrukcii. Pri sakrálnej (religióznej) stavbe je práve účel, na ktorý slúži (sa používa) určujúci (rozhodujúci) pre posúdenie jej charakteru. K tvrdeniu žalobkyne, že synagóga si aj po rekonštrukciách zachovala svoj pôvodný (religiózny) charakter uviedol, že zo znaleckého posudku č. 266/2007, v jeho časti 3.1.1 Všeobecné údaje (v spise na č. l. 260) vyplýva, že „charakter budovy bol pôvodne ako modlitebňa, teda religiózneho charakteru. Charakter budova nestratila ani po rekonštrukciách, zmenený charakter. Preto sa pôvodná časť ku dňu predaja ocení ako stavba v súkromnom pretože je len užívaná k iným účelom, ale bola stavebne upravená a právne vlastníctvo, religiózneho charakteru“. Odhliadnuc od nezrozumiteľnosti týchto formulácií, konštatovanie, že budova nestratila religiózny charakter nie je ničím podložené. Záver, že pôvodná synagóga rekonštrukciou (prestavbou) nestratila svoj pôvodný charakter sakrálnej (religióznej) stavby by bolo možné urobiť len vtedy, ak by terajšia stavba (Dom umenia) mohla bez zásadných stavebných úprav

služiť na pôvodný účel, čo však nie je možné.

9. Vo vzťahu k odvolacím námietkam žalobkyne týkajúcim sa zamietnutia žaloby o vydanie pozemkov odvolací súd poukázal na to, že žalobkyňa nespochybnila správnosť postupu súdu prvej inštancie. So zreteľom na to, že neboli splnené zákonné podmienky pre vydanie veci (podľa § 7 ods. 1 písm. b/ zákona č. 282/1993 Z. z.), nebolo už potrebné zaoberať sa vecou z hľadiska zákonných predpokladov vydania veci (podľa § 4 ods. 2 písm. e/ zákona č. 282/1993 Z. z.) a to tzv. otázkou tiesne a nápadne nevýhodných podmienok. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov odvolacieho konania odôvodnil práve ust. § 396 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 a § 255 ods. 1 CSP.

10. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, ktorého prípustnosť dovolania vyvodzovala z ustanovení § 420 písm. f/ CSP a § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. V súvislosti s uplatneným dovolacím dôvodom podľa § 420 písm. f/ CSP namietala nesprávny procesný postup súdu, ktorý mal spočívať v nedostatku riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Argumentovala tým, že z rozhodnutia odvolacieho súdu nevyplýva, ako sa odvolací súd vysporiadal s jej relevantnou argumentáciou, ani to, ako boli v priebehu konania hodnotené vykonané dôkazy (jednotlivo a v ich vzájomnej súvislosti) a rovnako ako boli odstránené vzájomné rozpory vyplývajúce z vykonaných dôkazných prostriedkov. Podľa názoru dovolateľky súdy nižšej inštancie ustálili skutkový stav v podstate na tom, že niektorému dôkazu uverili viac než inému protichodnému dôkazu, a to bez toho, aby tieto svoje úvahy bližšie konkretizovali. Zároveň namietala, že z odôvodnenia napadnutého rozsudku odvolacieho súdu v spojení s rozsudkom súdu prvej inštancie nevyplýva nadväznosť medzi skutkovými zisteniami získanými v procese dokazovania, racionálnymi úvahami v procese hodnotenia dôkazov a jeho právnymi závermi, rovnako ale ani nevyplýva, ako boli interpretované citované ustanovenia právnych predpisov a ako boli zistené právne normy na danú vec aplikované. Napokon odvolací súd žiadnym spôsobom v napadnutom rozhodnutí neodôvodnil odklon od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu a vysloveného právneho názoru najvyššieho súdu, ktorým bolo zrušené predchádzajúce rozhodnutie vo veci samej.

11. V rámci uplatneného dovolacieho dôvodu v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ CSP dovolateľka namietala nesprávne právne posúdenie veci a rozpor s ustálenou judikatúrou najvyššieho súdu (R 53/1992, R 29/1999, 2 Cdo 22/2005). Tvrdila, že sa tu nejednalo o prístavbu veľkosťou zastavanej plochy podstatne (dvojnásobne) presahujúcu rozmery pôvodnej stavby - synagógy a rovnako prístavba ani výškou nepresahovala pôvodnú stavbu - synagógu. Neboli preto jednoznačne splnené podmienky na to, aby súdy nižších inštancií na účely vrátenia veci mohli konštatovať, že došlo k zmene charakteru stavby. Navrhla zmeniť napadnutý rozsudok a žalobe v celom rozsahu vyhovieť, resp. zrušiť napadnutý rozsudok a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

12. Žalovaná sa vo vyjadrení k dovolaniu sa plne stotožnila so závermi odvolacieho súdu. Podľa jeho názoru v priebehu súdneho konania nedošlo k takým pochybeniam, resp. vadám, ktoré by mohli mať za následok porušenie práva na spravodlivý proces. K namietaného nesprávneho právneho posúdeniu podotkol, že dovolateľka nevymedzila právnu otázku, od vyriešenia ktorej malo závisieť rozhodnutie odvolacieho súdu. Navrhlo preto dovolanie žalobkyne odmietnuť.

13. Dovolateľka v replike k vyjadreniu žalovaného zotrvala na argumentácii uvedenej v dovolaní.

14. Najvyšší súd príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP, v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolanie je potrebné odmietnuť.

15. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho

stupňa, sa v civilnoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých civilný súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (I. ÚS 4/2011). Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu (m. m. napr. IV. ÚS 35/02, II. ÚS 324/2010, III. ÚS 550/2012).

16. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

17. Podľa § 420 CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

18. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada.

19. Podľa § 440 CSP dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný tak, ako sú obsahovo vymedzené v podanom dovolaní.

20. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f/ CSP sú zásah súdu do práva strany sporu a nesprávny procesný postup súdu, reprezentujúci takýto zásah znemožňujúci procesnej strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky a ich spravodlivé rozhodnutie (I. ÚS 26/94).

21. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov v tom - ktorom konkrétnom konaní, pričom miera tohto porušenia znamená porušenie práva na spravodlivý proces; jeho súčasťou je aj náležité odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 559/2018, III. ÚS 47/2019).

22. Ustanovenie § 420 písm. f/ CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. V zmysle uvedeného ustanovenia treba za nesprávny procesný postup považovať postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnoprávnemu rámcu, a tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti). Pri posudzovaní znemožnenia uskutočňovať strane jej patriace procesné práva, je

nevyhnutné skúmať intenzitu zásahu do práva na spravodlivý proces a jednotlivé konkrétne porušenia procesných práv je potrebné hodnotiť v kontexte celého súdneho konania, v kontexte dopadu na ďalšie procesné postupy súdu a možnosti strany namietať alebo zvrátiť nesprávny postup súdu.

23. Z okolností preskúmvanej veci vyplýva, že uznesením dovolacieho súdu z 31. mája 2010 sp. zn. 4 Cdo 88/2009 dovolací súd zrušil rozsudok odvolacieho súdu z 8. októbra 2008 sp. zn. 5Co/53/2008 (v spise na č. 1. 428) a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Dovolací súd v rámci záväzného právneho názoru pre súdy nižších inštancií vyslovil, že v ďalšom konaní bude povinnosťou odvolacieho súdu najskôr sa vysporiadať s otázkou aktívnej vecnej legitímácie v žalobe označenej žalobkyne; po kladnom vyriešení tejto otázky, resp. ak súd dospeje k záveru, že nie sú splnené podmienky pre nevydanie dotknutých pozemkov (ich častí) v zmysle ustanovenia § 7 ods. 1 písm. b/ zákona č. 282/1993 Z. z., bude potrebné s a vecou zaoberať z hľadiska naplnenia zákonných predpokladov skutkovej podstaty vydania veci uvedených v ustanovení § 4 ods. 2 písm. e/ zákona č. 282/1993 Z. z. (t. j. či vec prešla do vlastníctva štátu na základe kúpnej zmluvy o prevode nehnuteľností uzavretej v tiesni za nápadne nevýhodných podmienok. Pokiaľ ide o stavbu - Dom umenia (s ňou úzko súvisí možnosť aplikácie ustanovenia § 7 ods. 1 písm. b/ zákona č. 282/1993 Z. z.) bolo potrebné vychádzať z účelu, ktorému má citovaný zákon slúžiť, t. j. že jeho účelom je zmierniť (nie odstrániť) následky niektorých (nie všetkých) majetkových krívd spôsobených cirkvám a náboženským spoločnostiam tak, aby prípadne nevznikli krivdy nové. Jednou z možností zmiernenia majetkovej krivdy, ktoré zákon oprávnenej osobe priznáva, je jej právo domáhať sa vydania veci, pričom predmetom vrátenia majetku môžu byť aj nehnuteľné veci (stavby). Predmetom vrátenia sa však môžu stať len tie veci, ktoré prešli v rozhodnom období do vlastníctva štátu alebo obce, t. j. veci pôvodné, ktoré v čase vydania v právnom zmysle existujú (nezanikli) a zachovali si svoj pôvodný charakter. Predmetom vrátenia nemôže byť vydanie inej (novej) veci, než veci pôvodnej. To nepochybne platí aj vtedy, ak sa vydanie týka stavieb. Keďže riešenie otázky, či nehnuteľná vec - stavba existuje alebo či zanikla ako vec v právnom zmysle je otázkou čisto občianskoprávnou, nie je dôvod túto otázku riešiť rozdielne v sporoch reštitučných a v sporoch „klasických“. V danej veci bolo treba posúdiť, či pôvodná stavba v dôsledku prestavby nezanikla (či si zachovala alebo nie povahu stavby) a teda, či to, čo bolo novovybudované sa stalo súčasťou pôvodnej nehnuteľnosti alebo naopak, či tu nedošlo k podstatnému zhodnoteniu nehnuteľnosti alebo ku zmene charakteru stavby, prípadne, či novovybudovanú časť stavby nie je možné považovať za novú vec právne samostatnú (porovnaj R 53/1992). V závislosti od vyriešenia tejto otázky, bolo následne potrebné posúdiť, či sú splnené zákonné podmienky pre nevydanie dotknutých pozemkov (ich častí) v zmysle ustanovenia § 7 ods. 1 písm. b/ zákona č. 282/1993 Z. z. Vysloveným právnym názorom dovolacieho súdu bol odvolací súd (ako aj následne súd prvej inštancie) viazaný (§ 243d ods. 1 veta prvá a druhá Občianskeho súdneho poriadku v znení platnom a účinnom do 30. júna 2016).

24. Viazanosť právnym názorom vyjadreným v kasačnom rozhodnutí inštančne vyššieho súdu vyplýva zo zmyslu kasácie v právnom poriadku. Zároveň je vykonaním ústavného princípu práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces, ktorého je integrálnou súčasťou. Záväznosť rozhodnutia súdu je jeho vlastnosť, v dôsledku ktorej má rozhodnutie účinky, ktoré založiť má. Právna teória i súdna prax rozoznávajú dva základné typy záväznosti rozhodnutí najvyššieho súdu, a to na jednej strane záväznosť precedenčnú alebo judikatórnu (v inej než prejednávanej skutkovo a právne obdobnej veci), na druhej strane záväznosť kasačnú alebo inštančnú (v tej istej priamo prejednávanej veci). Základným znakom precedenčnej záväznosti je, že presahuje judikátorne hranice tej-ktorej prejednávanej veci, má všeobecný význam a týka sa bližšie neurčeného okruhu skutkovo a právne obdobných prípadov. Pre precedenčnú záväznosť je typické aj to, že pri nej existuje možnosť súdu nižšej inštancie nepodriaďiť sa právnemu názoru vyššieho stupňa vtedy, keď reflektuje právne závery vyššieho súdu vyslovené v inej právnej veci. V takom prípade právny odklon náležite vysvetlí. Účinky kasačnej záväznosti sú však výrazne iné. Požiadavky reflektovania právneho názoru najvyššieho súdu zaujaté v tej istej právnej veci a vyjadrené v jeho zrušujúcom rozhodnutí sú pri následnom rozhodovaní odvolacieho súdu výrazne prísnejšie, než v prípade precedenčnej (judikátornej) záväznosti. Pre konanie po zrušení rozhodnutia dovolacím súdom platí bezvýnimčne zásada viazanosti a podriadenosti (odvolacieho alebo prvoinštančného súdu) právnym názorom vysloveným dovolacím súdom. Kasačná (inštančná) záväznosť môže byť

reflektovaná len bezpodmienečným rešpektovaním rozhodnutia najvyššieho súdu. V konaní nasledujúcom po zrušujúcom rozhodnutí dovolacieho súdu nemá odvolací súd žiadny priestor pre úvahy, či bude alebo nebude rešpektovať právny názor najvyššieho súdu (uznesenie najvyššieho súdu z 31. marca 2016 sp. zn. 3 Cdo 12/2016, publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. R 76/2016).

25. V danej veci odvolací súd, ako aj súd prvej inštancie po zrušení rozsudku a vrátení veci na ďalšie konanie postupovali v súlade s vysloveným právnym názorom dovolacieho súdu. Odvolací súd správne ustálil, že aktívna legitímácie žalobkyne je daná. Následne sa odvolací súd správne zaoberal a vysporiadal len s podstatnými uplatnenými námietkami týkajúcimi sa (ne)preukázania splnenia zákonných podmienok pre vydanie nehnuteľností v zmysle § 7 ods. 1 písm. b/ zákona č. 282/1993 Z. z. účinného od 1. januára 1994. Konštatoval, že súd prvej inštancie vo vzťahu k žalobnému návrhu o vydanie stavby úplne zistil skutkový stav, ako aj vec správne právne posúdil, preto sa v tejto časti stotožnil aj s jeho odôvodnením. Na zdôraznenie správnosti doplnil, že žalobkyňa v spore nepreukázala, že by si synagóga a j po rekonštrukciách zachovala svoj pôvodný (religiózny) charakter. Záver, že pôvodná synagóga rekonštrukciou (prestavbou) nestratila svoj pôvodný charakter sakrálny stavby by bolo možné urobiť len vtedy, ak by terajšia stavba (Dom umenia) mohla bez zásadných stavebných úprav slúžiť na pôvodný účel, čo však nie je možné. Odôvodnenie odvolacieho súdu uvedené v bodoch 32 až 43 v spojení s odôvodnením uvedeným súdom prvej inštancie najmä v bodoch 83 až 108 (týkajúcich sa posúdenia stavby), na ktoré odvolací súd poukázal, nemožno považovať za nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov. Dovolací súd teda dospel k záveru, že rozsudok odvolacieho súdu spĺňa náležitosti odôvodnenia rozhodnutia vyplývajúce z § 220 ods. 2 CSP a § 393 ods. 2 CSP, lebo zodpovedá základnej (formálnej) štruktúre odôvodnenia rozhodnutia. Súslednosti jednotlivých častí odôvodnenia a ich obsahové (materiálne) náplne zakladajú súhrnne ich zrozumiteľnosť aj všeobecnú interpretačnú presvedčivosť. Z odôvodnenia rozsudku vyplýva vzťah medzi skutkovými zisteniami aj úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. V hodnotení skutkových zistení neabsentuje žiadna relevantná skutočnosť alebo okolnosť. Argumentácia odvolacieho súdu je koherentná a jeho rozhodnutie konzistentné, logické a presvedčivé, premisy v ňom zvolené aj závery, ku ktorým na ich základe dospel, sú prijateľné pre právnickú aj laickú verejnosť. To platilo navzdory časti odôvodnenia nasvedčujúcej opačnému záveru, u ktorej toto neplatilo (bod 8 odôvodnenia tohto uznesenia dovolacieho súdu, text vyznačený kurzívou).

26. Civilný sporový poriadok umožňuje odvolaciemu súdu použiť tzv. skrátené odôvodnenie v rozsudku v prípade, ak sa v celom rozsahu stotožní s odôvodnením napadnutého rozhodnutia. V takom prípade sa môže obmedziť v odôvodnení len na konštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia a prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti ďalšie dôvody. Zákon však vyžaduje, aby aj v prípade skráteného odôvodnenia odvolací súd zaujal jasné stanovisko k podstatným vyjadreniam strán predneseným v konaní na súde prvej inštancie, pokiaľ sa s nimi nevysporiadal v odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie. Povinnosťou odvolacieho súdu je zároveň vysporiadať sa v odôvodnení rozhodnutia s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní. Za podstatný je potrebné považovať taký argument, ktorý je relevantný, teda má vecnú súvislosť s prejednávanou vecou a zároveň je takej povahy, že v prípade jeho preukázania (samostatne alebo v spojitosti s ostatnými okolnosťami) môže priniesť rozhodnutie priaznivejšie pre odvolateľa (Števček, M. Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, 1296 s.).

27. Z ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu vyplýva, že prípadný nedostatok riadneho odôvodnenia dovolaním napadnutého rozhodnutia, nedostatočne zistený skutkový stav alebo nesprávne právne posúdenie veci v zásade nezakladá vadu konania podľa § 420 písm. f/ CSP. Do úvahy preto neprichádza ani relevantnosť námietky, že odvolací súd nedostatočným odôvodnením rozhodnutia dovolateľke znemožnil, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces. V tejto súvislosti považuje dovolací súd za potrebné poznamenať, že odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia nemusí dať odpoveď na všetky odvolacie námietky uvedené v odvolaní, ale len na tie, ktoré majú pre rozhodnutie o odvolaní podstatný

význam, ktoré zostali sporné, alebo na ktoré považuje odvolací súd za nevyhnutné dať odpoveď z hľadiska doplnenia dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie (II. ÚS 78/05). Ako vyplýva aj z judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) iba skutočnosť, že dovolateľka sa s právnym názorom odvolacieho súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti jeho rozhodnutie (I. ÚS 188/06).

28. Aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva platí, že judikatúra síce nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia; ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija proti Španielsku z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - A, s. 12, § 29, Hiro Balani proti Španielsku z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - B, Georgiadis proti Grécku z 29. mája 1997, Higgins proti Francúzsku z 19. februára 1998).

29. Do práva na spravodlivý proces nepatrí právo účastníka konania, aby sa súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov. Neznamená ani právo na to, aby bol účastník konania úspešný, teda, aby bolo rozhodnuté v súlade s jeho požiadavkami a právnymi názormi. Nie je porušením práva na spravodlivý proces iné hodnotenie vykonaných dôkazov, skutkových tvrdení účastníkov, ako aj iný právny názor súdu na dôvodnosť podaného nároku, resp. uplatnených námietok. Právo na súdnu ochranu nemožno stotožňovať s procesným úspechom účastníka, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania, vrátane ich dôvodov a námietok (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010).

30. Nesúhlas dovolateľky s procesným postupom odvolacieho súdu (ako aj súdu prvej inštancie) s hodnotením dôkazov, resp. nevykonaním ďalších dôkazov, ktoré neboli relevantné pre opodstatnenosť uplatneného nároku, nemožno považovať za porušenie jej procesných práv. Zásada voľného hodnotenia dôkazov vyplývajúca z § 191 CSP znamená, že záver, ktorý sudca urobí o vykonaných dôkazoch z hľadiska ich pravdivosti a dôležitosti pre rozhodnutie, je vecou jeho vnútorného presvedčenia a jeho logického myšlienkového postupu. Hodnotiacia úvaha súdov v danom prípade zodpovedá zásadám formálnej logiky, vychádza zo zisteného skutkového stavu veci a z odôvodnenia rozhodnutia vyplýva vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov a právnym posúdením (§ 220 ods. 2 v spojení s § 393 ods. 2 CSP).

31. Napokon aj v zmysle judikatúry ústavného súdu platí, že súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníka konania, je však povinný na zákonom predpokladané a umožnené procesné úkony účastníka primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným procesným právom (II. ÚS 675/2014, IV. ÚS 252/04, IV. ÚS 329/04, III. ÚS 32/07). Vecná spojitosť odôvodnenia rozhodnutia s princípom práva na spravodlivý proces garantuje každému účastníkovi konania, že vydaný rozsudok musí spĺňať limity zrozumiteľného, určitého a logicky odôvodneného rozsudku.

32. Dovolací súd už len poznamenáva, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom súde nemá možnosť vykonávať dokazovanie. Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi nižšej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Inými slovami, na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú teda povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy, a nie dovolací súd, ktorý je v zmysle § 442 CSP viazaný skutkovým stavom, tak ako ho zistil odvolací súd, a jeho prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod) a či konajúcimi súdmi prijaté závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces, čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ CSP, avšak dovolací súd uvádza, že tieto vady v

preskúmanej veci nezistil.

33. K namietanému neodôvodneniu odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe a od kasačnej záväznosti súdmi nižších inštancií dovolací súd uvádza, že odvolací súd v bodoch 32 až 35 odôvodnenia výslovne uviedol, že pri posudzovaní charakteru stavby bol viazaný vysloveným právnym názorom dovolacieho súdu v uznesení z 31. mája 2010 sp. zn. 4 Cdo 88/2009, z ktorého vyplýva, že v súvislosti s posúdením možnosti aplikácie § 7 ods. 1 písm. b/ zákona č. 282/1993 Z. z. pri posúdení stavby boli sudy povinné vychádzať z účelu, ktorému má uvedený zákon slúžiť, t. j., že je účelom je zmierniť (nie odstrániť) následky niektorých (nie všetkých) majetkových krívd spôsobených cirkvám a náboženským spoločnostiam tak, aby prípadne nevznikali krivdy nové. Jednou z možností zmiernenia majetkovej krivdy, ktoré zákon oprávnenej osobe priznáva, je jej právo domáhať sa vydania veci, pričom predmetom vrátenia majetku môžu byť aj nehnuteľné veci (stavby). Predmetom vrátenia sa však môžu stať len tie veci, ktoré prešli v rozhodnom období do vlastníctva štátu alebo obce, t. j. veci pôvodné, ktoré v čase vydania v právnom zmysle existujú (nezanikli) a zachovali si svoj pôvodný charakter. Predmetom vrátenia nemôže byť vydanie inej (novej) veci, než veci pôvodnej. To nepochybne platí aj vtedy, ak sa vydanie týka stavieb. Keďže riešenie otázky, či nehnuteľná vec - stavba - existuje alebo či zanikla ako vec v právnom zmysle, je otázkou občianskoprávnou, nie je dôvod túto otázku riešiť rozdielne v sporoch reštitučných a v sporoch „klasických“. Vo vzťahu k rozhodnutiam, na ktoré poukázala žalobkyňa (2 Cdo 22/2005, R 29/1999, R 53/1992) podotkol, že sa netýkali vydania sakrálnych stavieb a na rozhodnutia Najvyššieho súdu Českej republiky nebolo možné prihliadať.

34. Z výsledkov vykonaného dokazovania, najmä listinných archívnych dôkazov týkajúcich sa celého objektu bývalej synagógy (terajšieho Domu umenia) sudy nižších inštancií správne ustálili, že v prípade stavby Domu umenia išlo iba o zmenu pôvodnej stavby - synagógy, ale o zásadnú prestavbu, ktorou vznikla nová stavba s rozsahom takmer dvojnásobným oproti pôvodnej stavbe a tým došlo k strate pôvodného stavebnotechnického charakteru a k zmene účelového určenia budovy. Realizácia zásadnej prestavby vykonanej v rokoch 1957 až 1963 zahŕňala nielen prestavbu vo forme vykonanej prístavby, ale aj samotnú prestavbu pôvodného objektu synagógy podľa budúceho účelového a funkčného využitia. Od roku 1963 stavba Domu umenia tvorí jeden nový architektonický stavebnotechnický a prevádzkový (funkčný) komplex ako ucelený objekt. Výstavbou Domu umenia v rámci zásadnej prestavby (v rozsahu viac ako 50 % prvkov dlhodobej životnosti celej stavby) pôvodná stavba synagógy stratila svoju identitu (charakter stavby) a je iba súčasťou stavby Domu umenia. Novovybudovanú časť Domu umenia nie je možné považovať za novú vec právne samostatnú, pretože spolu so synagógou tvoria jeden ucelený komplex slúžiaci na kultúrnospoločenské ciele, adaptovaná časť pôvodnej synagógy ako koncertná sieň a novovybudovaná časť ako tanečná sála so šatňami, bufetom, posedením, sociálnymi zariadeniami a schodiskom, administratívnymi priestormi a malou koncertnou sálou, pričom obe tieto časti spolu vzájomne súvisia, preto nemôžu byť považované za vec odlišnú než je Dom umenia. Stavby sú taktiež fyzicky spojené, ich oddelením by došlo k znehodnoteniu (straty peňažnej hodnoty), ale i k znehodnoteniu funkčnému i estetickému. Pojem „prestavba“ treba chápať širšie než ho vymedzujú stavebné predpisy, pričom stavbu treba skúmať ako celok po dokončení stavebnej zmeny. Stratou pôvodného stavebnotechnického charakteru je stav nasledujúci potom, čo stavba prešla rozsiahlou stavebnou zmenou (prestavbou), pričom došlo k zmene jej podstaty a k funkčnej zmene prestavanej nehnuteľnosti.

35. V danom prípade posúdenie súdmi nižších inštancií, či stavba existuje alebo zanikla ako vec v právnom zmysle nemožno vyhodnotiť ako odklon od ustálenej rozhodovacej praxe, ani ako porušenie kasačnej záväznosti, preto dovolateľka neopodstatnene namietala vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ CSP.

36. Podľa § 421 ods.1 CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom, rozhodovaná rozdielne.

37. Podľa § 432 CSP dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie

spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

38. Otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 CSP môže byť len otázka právna (nie skutková). Môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu, ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Na to, aby na základe dovolania podaného podľa uvedeného ustanovenia mohlo byť rozhodnutie odvolacieho súdu podrobené meritórnemu dovolaciemu prieskumu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 432 ods. 1 CSP), musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti (vecnej prejednávateľnosti) dovolania, zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia tej právnej otázky, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a tiež podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré okrem iného patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v ustanoveniach § 431 až § 435 CSP (4 Cdo 64/2018). K posúdeniu dôvodnosti dovolania a teda vecnej správnosti napadnutého rozhodnutia (či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení), môže dovolací súd pristúpiť len po prijatí záveru o prípustnosti dovolania.

39. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP má osobitný význam vzájomný vzťah medzi „právnou otázkou“ a „rozhodovacou praxou odvolacieho súdu“. Pre právnu otázku v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu. Ide teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov odvolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky a odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu“ (R 83/2018).

40. Ustálená rozhodovacia prax odvolacieho súdu je vytváraná najvyššími súdnymi autoritami, ktorú vyjadrujú predovšetkým rozhodnutia a stanoviská najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Rozhodovanie v súlade s ustálenou súdnou praxou je naplnením spravodlivého procesu, princípu rovnosti právnej istoty a legitímneho očakávania strán (čl. 2 ods. 1 a 2 a čl. 3 Základných princípov CSP). Do tohto pojmu však možno zaradiť aj prax vyjadrenú opakovaně vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané nepublikované rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali (sp. zn. 3 Cdo 6/2017, 3 Cdo 158/2017, 4 Cdo 95/2017, 5 Cdo 87/2017, 6 Cdo 21/2017 a 6 Cdo 129/2017).

41. Do ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletin Najvyššieho súdu ČSR a v o Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I., II. a IV. vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986 (R 71/2018).

42. V súvislosti s namietaným nesprávnym právnym posúdením dovolateľka poukázala na R 29/1999, R 53/1992 a rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 22/2005. Uplatnený dovolací dôvod v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP zákonom zodpovedajúcim spôsobom nevymedzila (§ 432 ods. 2 CSP), lebo v dovolaní zároveň podotkla, že zásadnú otázku vymedzila v odvolaní a odvolací súd na ňu neodpovedal.

43. Podľa § 433 CSP dovolací dôvod nemožno vymedziť tak, že dovolateľ poukáže na svoje podanie pred súdom prvej inštancie alebo pred odvolacím súdom.

44. Z citovaného ustanovenia vyplýva, že nie je prípustné, aby dovolateľ, povinne zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom, poukázal v dovolaní na podania pred súdmi nižších inštancií, ale musí v dôvodoch v prvom rade odôvodniť prípustnosť dovolania tak, aby najvyšší súd mal základ pre svoje rozhodnutie o tom, či dovolanie je spôsobilé vyvolať ten procesný následok, že ho dovolací súd vecne prejedná. Uplatnenie dovolacích dôvodov je plne v dispozícii strán konania. Zákon kladie na ich vymedzenie prísne kvalitatívne nároky, čo súvisí aj s požiadavkou povinného zastúpenia. Na základe

argumentácie a formulácií obsiahnutých v dovolaní žalobkyne nie je možné posúdiť, vyriešenie akej právnej otázky (či akých právnych otázok), pri ktorej (ktorých) riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, dovolateľka namieta.

45. Z uznesenia sp. zn. 2 Cdo 22/2005 z 31. augusta 2005 vyplýva, že spracovaním v zmysle § 135b ods. 1 Občianskeho zákonníka nie je možné nadobudnúť vlastníctvo iba časti cudzej veci (stavby). Nadobudnutie vlastníckeho práva spracovaním cudzej nehnuteľnej veci zrejme môže mať praktický význam iba v prípadoch, keď sa rekonštrukciou stavby vykonávajú také zmeny jej základných stavebných prvkov, že nepochybne ide o vytvorenie novej veci (stavby). Nadobudnutie vlastníctva k „spracovanej“ stavbe je možné len pokiaľ pôvodná stavba zanikla, pričom za zánik stavby v zmysle práva treba považovať takú deštrukciu pôvodnej stavby, po ktorej prestalo byť poznateľné dispozičné riešenie prvého nadzemného podlažia.

46. Z judikátu R 29/1999 (uznesenie sp. zn. 3 Cdo 188/96 z 21. februára 1997) vyplýva právna veta, ktorá znie: „za demoláciu stavby v zmysle § 14 zákona č. 403/1990 Zb., kedy vec prestáva existovať v zmysle práva, treba považovať takú deštrukciu pôvodnej stavby, po ktorej prestalo byť poznateľné dispozičné riešenie prvého nadzemného podlažia. Ak na mieste takto zdemolovanej stavby bola postavená nová stavba, i keď druhovo zhodná, v takomto prípade nejde o zhodnotenie stavby v zmysle § 10 ods. 1 a ods. 3 zákona č. 403/1990 Zb., ale o zriadenie novej stavby na pozemku na mieste pôvodnej zaniknutej stavby“.

47. Z judikátu R 53/1992 prijatého Najvyšším súdom Českej republiky vyplýva, že v prípadoch prestavby a prístavby nehnuteľností treba posudzovať, či sa stali súčasťou pôvodnej nehnuteľnosti, či nedošlo k podstatnému zhodnoteniu nehnuteľnosti alebo k zmene druhu stavby, prípadne či vznikla nová nehnuteľná vec.

48. K rozhodnutiam najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 22/2005, R 29/1999, R 53/1992, na ktoré dovolateľka poukázala v súvislosti s uplatneným dovolacím dôvodom v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, preto odvolací súd uvádza, že sa týkali odlišných skutkových okolností ako boli v danej veci, preto posúdenie otázky, či stavba synagógy jej prestavbou existuje alebo zanikla ako vec v právnom zmysle (súdmi nižších inštancií) nemožno považovať za ich odklon od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

49. Pokiaľ dovolateľka v dovolaní nevymedzila právnu otázku, pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe, dovolací súd nemôže svoje rozhodnutie založiť na domnienkach o tom, ktorú otázku mala dovolateľka na mysli. V prípade absencie uvedeného dovolací súd nemôže pristúpiť k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešil súd prvej inštancie a odvolací súd. V opačnom prípade by uskutočnil dovolací súd prieskum priechiaci sa nielen koncepcii právnej úpravy dovolania a dovolacieho konania zvolenej v Civilnom sporovom poriadku, ale aj cieľu sledovanému ustanovením § 421 ods. 1 CSP (Števček M., Ficová S., Baricová J., Mesiarkinová S., Bajánková J., Tomašovič M. a kol., Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. BECK, str. 1382 a rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 6/2017 a 3 Cdo 28/2017).

50. S ohľadom na vyššie uvedené, dovolací súd uzatvára, že dovolateľka neopodstatnene namietala porušenie jej procesných práv, v dôsledku ktorého by malo dôjsť postupom súdov k porušeniu jej práva na spravodlivý proces, preto uplatnený dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f/ CSP nezakladá prípustnosť, ani dôvodnosť dovolania. Z tohto dôvodu dovolací súd odmietol dovolanie v súlade s § 447 písm. c/ CSP, lebo smeruje proti rozhodnutiu proti ktorému dovolanie nie je prípustné. Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu uplatnenému v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ CSP dovolací súd odmietol dovolanie v súlade s § 447 písm. f/ CSP, lebo dovolací dôvod nebol vymedzený spôsobom uvedeným v § 431 až 435. Sama polemika s rozhodnutím odvolacieho súdu alebo jednoduché spochybňovanie správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu či kritika jeho prístupu zvoleného pri posudzovaní skutkového stavu, či pri právnom posudzovaní veci však významovo nezodpovedajú kritériám uvedeným v § 421 ods. 1 CSP, resp. § 432 ods. 2 CSP.

51. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol v súlade s § 453 ods. 1 v

spojení s § 262 ods. 1 CSP a zásadou úspěchu žalovaného v dovolacom konaní (§ 255 ods. 1 CSP). O výške náhrady rozhodne súd prvej inštancie (§ 262 ods. 2 CSP).

52. Rozhodnutie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu v pomere hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.